

I. Оптимістика (збірка)

Марія Козиренко

ОПТИМІСТИКА

"1. НАДЗЕМЕЛЛЯ"

Світ ловив мене, але не впіймав.
Г.С. Сковорода

Вулиця шукала мене серед людей:
Асфальт намагався впізнати мене по підошвах,
Тисячі перехожих — за випадковими доторками плечей,
Двері будинків — за відбитками пальців.
Вітрини магазинів — за цікавим поглядом,
Жебрак — за дзвоном монети,
Вітер — за запахом волосся.

А я сиділа на даху,
Знаючи, що як тільки злізу,
Дах почне шукати мене серед птахів.

ХТО ТАКА ФРАНЦІ Я

1. МІСТО "Х"

Никита Рязанский строил
город, и ему не хватило гвоздя.

Б.Г.

Це майже Париж. І дядько з акордеоном під липою. Блискучі назви з наголосом на останньому складі. Особисто я люблю слово "ковбаса", хоча воно не має в собі жодної вишуканості... Але ж це майже Париж, і любов до ковбаси наврядче допоможе мені втриматися на високих підборах посеред вулиці. Порівняння з Парижем, банальні й вульгарні, як рожева з перламутром помада на блідому блакитноокому дівочому обличчі. Але ж дядько з акордеоном був... Бонжур, Іван Іванович! Пардон, я трохи спізнилася... Та це ж нічого... Це ж майже Париж... Це майже паризьке сміття і майже не російські слова... Невже французькі бомжі справді такі, як показують у кіно?

Посеред площі, якраз під пам'ятником бездітного дідуса, — мітинг: вигуки, плакати, "даєшь!". Партія тих, хто носить джинси за сто гривень.

Вчора мені сказали, що в 2300 році владу на планеті захоплять собаки. Прости мені, Тузик, гріхи мої... В записнику підкреслено: "Купити два кілограми кісток".

І Париж тут зовсім ні до чого. Я читаю книгу з синьою палітуркою... "В світлицю зайшла сама господиня, а з нею ще якісь два панкИ". Краще б "два пАНки". Хой, Париж! А на акордеоні, здається, панк-рок ще ніхто не грав...

Усе в ажурі,

Жуль і Жанна тет-а-тет

У ресторані їдять суфле.

Увечері Держпром мріє стати Ейфелевою вежею, а пиріжок з капустою в моїй кишені — круасаном. Дядька під липою вже немає, але музику ще чути. Вічний бронзовий дідусь починає шкодувати, що свого часу їздив до Лондона, а не до Парижа. Єлисейська лінія метро везе мене додому...Сьогодні світ шершелів ля фаму, а ля фама шершелила світ. Хто кого знайшов — невідомо. Вдома нікого... Але хтось же повинен бути! Зараз буде гарячий чай... Майже північ. І хтось обов'язково не спить цієї паризької ночі й бачить, як речі змінюють свої назви. Це майже Рим? Мадрид? Нью-Йорк? Прага? Токіо? Каїр? Годинник б'є (Лон) дон— дон— дон (не забути парасолу, вранці піде дощ).

2. ПАТ/ПАТ

або

НІЧИЯ

(Сергієві, який знає французьку

й ніколи не був у Харкові)

Усі з одного тіста зліплені...

Равлик із черешнею... з вікна французької булочної на мене дивиться симпатичний смаглявий хлопець... якби у якомусь французькому метро була станція "Радянська", то цей хлопець мав би шанс бути італійцем або арабом...

Посміхається, але равликом із черешнею все одно не пригостить... За дві гривні він посміхається ще ширше... А якщо дати три? А якщо десять, двадцять, п'ятдесят, сто... і якщо в нього не буде решти... хоча — яка різниця... все одно він не італієць. Як і не француз... і навіть не араб... бо станція "Радянська"... й оголошення у віконці... "Тіста немає"... є круасани, равлики, булочки... а тіста немає. На білому аркуші — білим: "Ліля Едуардівна буде засмучена; готуватиме пиріг на півтори порції... приблизно три склянки борошна, шість яєць, цукор і... Її зайчик-пупсик-котик-мусі-пусік-колюсік з'їсть половину з півлітрою чаю, трохи послабить десь у підпуззі ремінь і поповзе равликом (без черешні) у спальню, або ж до сусіда — хапати за тонкі дерев'яні талії королів (і не тільки)... Ліля Едуардівна буде засмучена... її смуток виноситиме з кухні через квартиру разом із теплом від половини пирога — тоненькою цівочкою, що нагодує кілька випадкових собачих душ..."

О восьмій смагляві чоловічі руки закривають віконце булочної білими жалюзі... хлопець пахне кремом і тістом, якого немає... Чи доїде він додому (добре, що не в Італію... а так, на Салтівку)... на виході з метро я бачила кількох жінок із хижими очима — пили каву... блін, з'їдять — шкода... (завтра хлопець матиме гордо-втомлений вигляд і кілька запалених подряпин на обличчі, три рази помилиться зі здачею, загалом десь гривень на п'ять, і посміхатиметься якимось майже по-італійськи).

Завтра — нове оголошення: "Тісто буде у вересні"... каравани черепах везуть пакунки, обкладені сухим льодом, із Франції на схід; два погоничі — італієць і араб — тихенько мугикають "еске тю некзісте па..."

Ліля Едуардівна буде нічиєю під сонцем. Ситуація патова. Тісто буде — у вересні.

* pate(фр.) — тісто.

02

Метро видихнуло.

Чи, може, по-ранковому позіхнуло...

Вихід-вхід...

Вдих-видих...

Входу нема, виходу нема...

Вдих-видих...

Дихайте глибше —

всіма тонелями,

всіма станціями,

всіма переходами...

Вдих-видих...

Поїзди олексіївської лінії

тхнуть нафталіном,

так наче вони ночували

в кишені у машиніста...

Вдих-видих...

Вдих-видих...

Відійдіть від краю;

тримайтеся лівої сторони...

Вдих-видих...

Червоним по сірому —

може, так видніше,

може, так зрозуміліше...

Вдих-видих...

Вихід-вхід...

Виходу нема, входу нема...

Я народила місто.
Воно гамірне й неспокійне,
Нервово й схильне до істерик,
Трохи самозакохане, надмір уперте.
Ночами його мучать страхіття снів,
Удень — реальність.
У нього хлорована кров
І нездоровий сірий колір обличчя;
Щороку воно хворіє на жовтяницю,
Мерзне й зеленіє.
Воно ніяк не навчиться розмовляти:
Смикає за рукави й белькоче: "Дай-дай!"
Та я люблю своє байстря.

Сьогодні випаде останній сніг:
важкий і темно-чорний.
Буде оголошено кінець світу,
а діти на вулиці ліпитимуть негрів
із морквяними носами.

РЕАНІМАЦІЯ

Наскельний живопис,

Матюк на стіні.
Стоптала кросівки аж до дірок,
Йдучи шумною вулицею
Імені мертвого поета.
Пам'ятаю — вдома тихо,
І хліб, напевно, вже запліснявів
(йому п'ять днів від народження).
Кіоск — збільшена модель собачої будки,
Що будемо пити?
Мідна здача дзвенить, як ланцюг пса-реаліста Шарика...
Два ковтки, три кроки,
Крізь тіло землі відчуваю мігруючий пульс метро.
Збуджені крики лікарів: "Ми його втрачаємо, ми його втрачаємо..."
Різкий запах формаліну — значить, втратили.

ПІСНЯ

Заспівай-но мою улюблену, оту журливу, вовчу... Ту, що зі сльозами на темно-жовтих очах... Нехай вони всі злякаються і позамикають двері, нехай розповідатимуть своїм дітям страшні казки про нас вільних... А потім лягатимуть спати з увімкненим світлом, чоловіки заспокоюватимуть жінок, а жінки — чоловіків, але ніхто все одно не засне... Ми бо не співаємо колискових.
Хтось у розпачі вже набирає двозначний номер... Кричить, щоб було чути аж на тому кінці дроту...
Неспокійно солодким душам. Вусатий дядько знімає зі стіни рушницю. Чого тобі, дядьку? Ну вибіг з дому, ну стрільнув кілька разів, кинув з переляку рушницю і побіг геть, щоб десь на сліпій дорозі втрапити під швидкі колеса і вмерти до ранку...

І от твій сильний голос, а крім нього — тільки зціпеніла людська тиша пробивається між гучними ударами сердець... Дякую тобі, друже, за цю ніч... І за темно-жовтий колір твоїх очей...

Сергієві, який мріє грати на саксі...

Серед людей, які люблять джаз, є такі, що ходять на концерти у жовтих футболках із цифрою 10 на спині. Але серед людей, які ходять у футболках із цифрою 10 на спині, я не зустрічала жодного, хто б любив джаз...

Третього дня прибиральниця виколупувала зі щілин між клавішами покривлені ноти. Вони пирсали, мов тріски з-під сокири: врізнобіч, більші й менші, миттєво досягаючи всіх закутків зали, застрягаючи болючими занозами у слухачах, а найбільше — у самому піаністові... (Третього дня товста тітка-прибиральниця виколупувала зі щілин між клавішами покривлені ноти...)

У гримерці музикант впав у крісло й кілька хвилин видивляв щось у дзеркалі, потім повільно заплющив очі і продовжив споглядання: дірки від нот просвічували зсередини, гучний септ-акорд болю заважав думати... "У цього рояля такі гострі, істеричні звуки... наче йому десь, як мені, болить, але надії на полегшення немає..."

Третього дня чоловігa у брудному комбінезоні ніжно перемотував ніжку рояля синьою ізоляцією, думаючи про пляшку, яку йому пообіцяв дишак-музикант за цю нехитру роботу.

Третього дня молодий водій у затемнених окулярах, капелюсі з металевими заклепами і шкіряних перчатках без пальців відвіз труну, покриту жовтою футболкою із цифрою 10, на засніжений цвинтар. Було тихо.

БЮРО ЗАГУБЛЕНИХ ДУМОК

(думка № 1)

(Усі назви вулиць є реальними).

"Люди не дивляться вгору", — ця думка раптово прийшла в гості до мого мозку. Мозок мертво в неї вчепився і почав ганяти між звивинами в надії знайти для гості вільне місце і зручно там прилаштувати, щоб згодом заявити про себе, як про автора, що цю думку народив.

Люди не дивляться вгору. На рівні другого поверху над бруківкою висіло чудернацьке електропавутиння, під яким ліниво повзали яскраві нумеровані комахи. Вони вважали себе дуже поважними і незамінними і тому часто змушували на себе чекати. Їх за це завжди лаяли, але, зрештою, дякували нікому не відомому трамвайно-тролейбусному богові за те, що потрібна номер-комашка все ж таки приповзла.

Люди не дивляться вгору. Два самотні атланти нарешті втомились тримати балкон четвертого поверху будинку № 27 по вулиці Червоного Міліціонера. Рівно о п'ятій ранку атлант Вася й атлант Аркадій разом зі своїм балконом з гуркотом утворили під вікнами будинку величеньку купу сміття. А які були чоловіки...

Люди не дивляться вгору. Рудий кіт Мурзай поважно гуляв по теплому вечірньому даху п'ятиповерхівки. Молода подружня пара голубів Сірокрильченків, манірно похитуючись на антені, тихенько воркувала, зовсім не звертаючи уваги на kota. Сірувато-коричневий горобцевий дріб'язок стрибав по даху, щось порожньо на ньому дзьобаючи, і створював для Мурзая приємну перспективу повечеряти.

Люди не дивляться вгору. На стовпі висів оранжевий електрик Амперенко і в глибокій задумі згори дивився на те, як перехожі його не помічають. Щоправда, п'ять хвилин тому по вулиці пройшли мама з донькою. Здається, дівчинка його помітила й навіть посміхнулася. Але тепер єдиною істотою, яка помічала Амперенка, був дятел, що сидів на самому вершечку стовпа, вперто видзьобуючи якихось невидимих комашок. "Гнилий дерев'яний стовп. Давно міняти треба", — подумав електрик і почав повільно злазити.

Люди не дивляться вгору. Над вулицею Боткіна від даху до даху три роки розхитувався яскравий синій плакат із написом: "Щастя (ціни доступні кожному). тел.279-95-39. Євген". Ніхто не помічав. Ну, майже ніхто. Бо через три роки плакат все ж зняли, а на його місці повісили новий: "Купимо цуценя шотландської вівчарки (терміново). тел. 93-74-55. Євген і Надія".

Люди не дивляться вгору. Бог довго спостерігав за світом і знову прийшов до висновку, що люди — найдивніші з його творінь. Вони з дивовижною впертістю хочуть бачити те, на що не дивляться.

Комашка № 26 неквапливо підповзла до зупинки.

Купу "атлантичного" сміття із залишками балкона під вікнами будинку № 27 на вулиці Червоного Міліціонера прибрали, а через тиждень в будинку почали капітальний ремонт.

Кіт Мурзай спіймав трьох горобчиків і з'їв разом з пір'ям та лапками. Подружжя Сірокрильченків полетіло до гніздечка, щоб продовжити свою сімейну ідилію.

Електрик Амперенко ще довго не міг позбутися дивного відчуття, що та дівчинка і той дятел знали щось таке, чого не знав він, але не сказали.

Плакат на вулиці Боткіна знову замінили на новий: "Сенс життя (дешево, з гарантією). тел. 05-56-993. Спитати Дениса".

Бог, як завжди, залишився при своєму.

Я вперше побачив небо
І перші зробив три кроки.
Багато життів і років
Мені не для себе треба.
Я буду блукати містом
Як привид себе самого,
До дому мого дорогу
Шукай під торішнім листям.
Як знайдеш, затримай трохи
Свій час у моїх кімнатах,
Вклади своє тіло спати
На ліжко, поросле мохом.
А зранку зеленим вітром
Прокинься, лети із дому,
Забувши назавжди втому,
На зустріч з невпинним світом.
Пов'язуй із небом крила
Бо хто тебе, вітре, спинить?
Не всі ще горбаті спини
Цілюща земля укрила,
І байдики всі не збиті,
Не склеєні всі ще дурні.

Портрети мої натурні
На склі, німотою вкритім.

Зранку в переповненому автобусі:
Сплю, як бушмен, стоячи на одній нозі.

Слизький листям і дощем асфальт

Горнеться до підшов.
Мене оточує вода.

Вже не дочекатися сезону
Снігів і рукавичок,
Білого поскрипу під ногами.

Не дочекатися, коли вийдеш
Першого з дому першим,
Зовсім ненавмисно затоптуючи сліди
Діда Мороза,
І жоден дорослий (окрім мене?) не дізнається...

Місто — ліс.
Але
тепер собаки
водять своїх господарів
на ранкові прогулянки,
мітять невидимі людям дерева
і винюхують під асфальтом кістки,
зариті в минулих вовчих життях.

Фотографувала старе місто...

Бездомний Собака поклав переді мною
Чорного котячого хвоста, я дала Собаці хліба — він їв.

Поки йшла вулицею, зустріла п'яťох котів —
усі з хвостами.

Кому потрібен безкотий хвіст?

Може, в місті з'явилися коти-мутанти.

Вони, мов ящірки, відкидають хвоста при небезпеці,

А їхнє м'яке хутро трансформується в луску,

Завдяки якій вони легко входять у довіру

до акваріумних рибок

І без перешкод чинять своє "мокре діло"...

Жодна фотографія не вдалася...

КІНО,

або

КАРТИНКИ, ЩО РУХАЮТЬСЯ

Коли мій кіт відчув себе тигром, я прокинулась уранці й відчула себе самотньою. Весна вже розхитала світ, і я не знаходила собі місця в цій шаленій круговерті. "Дайте мені точку опори! Дайте! Дайте! Земля вже перевернулася!" (Архімед, спираючись на жердину, спостерігає, як Фройд танцює з жінкою танго; місце дії — ресторан грецької кухні).

Все. Тікаю від себе у світ. Прохолодно. На сонці плями, дуже схожі на неіснуючий китайський ієрогліф із суто українським значенням: "Хай йому грець".

Мене наздоганяє літо. Бульбашки вуглекислого газу в паніці тікають з пляшки лимонаду. У парку на мармуровій плиті біля вічного вогню спить хлопчик. Біля нього — великий сірий собака, схожий на вовка (Редьярд Кіплінг у пробковому капелюсі вальсує з жінкою, одягнутою в леопардову шкуру; на задньому плані з гілок на хвостах звисають бандерлоги й погойдуються в такт; стійкий запах бананів і, мабуть, мавп).

З вулиць прибирають вчорашнє сміття. Тепло. Ієрогліф на сонці змінив форму, а з нею і зміст: "Щось, та буде".

В метро посеред зали станції стоїть не надто охайно вдягнений чоловік, біля нього величезний білий пластиковий мішок невизначеної форми, на якому чорним фломастером написано: "Ніна" (Альфред Хічкок та Стівен Кінг на сміттєзвалищі грають у ладки).

Знову сонце... Мозок прострелює думка: П'єро був пацієнтом психлікарні — довгі рукави сорочки, багатостраждальний вираз обличчя, кола під очима тощо. Ієрогліф змінюється: "Я знаю, хто ти". Це осінь.

Я знаю, що з-за рогу хтось повинен вийти.

У нього карі очі; до подошов його черевиків

Поприлипало листя,

На синій сорочці не вистачає гудзика.

Я знаю, що з-за рогу хтось повинен вийти.

Його хода некваплива,

Він не дивиться під ноги:

Зараз він згадує, як місяць тому

Сидів на березі моря і пускав жабки.

Я знаю, що з-за рогу хтось повинен вийти.

Сонце гріє йому ліву щоку,

Так старанно виголену зранку,

З маленькою чорною родимкою.

Він посміхається.

Я знаю, що з-за рогу хтось повинен вийти.

Він мріє про вороного коня,

Натомість має зелений велосипед

Зі спущеними шинами.

Колись, ще хлопчаком,

Він ледве не втрапив на тому велосипеді під машину.

Я знаю, що з-за рогу хтось повинен вийти.

Я знаю, що з-за рогу хтось повинен вийти.

Я знаю, що з-за рогу хтось повинен вийти.

Холодно. Сонця немає, і тому я не бачу чергового ієрогліфа, який означає: "Усе, та й по всьому". Натомість є дощ і просякнуті ним метушливо-мокрі люди й так само мокрий магазин з назвою "Жіночі спокуси". Вивіска з силуетом оголеної жінки, під нею на брудно-бордовій фарбованій стіні видряпано: "З нами Бог" (Рей Бредбері збирає у садку пізні яблука; музичний супровід: птахи, ерихонські труби, віолончель).

І знову китайська грамота, з часом усе зрозуміліша і зрозуміліша; на сонці, як на сторінках Біблії: "Хай буде так". На зупинці люди й сніговики. (Ніколо Паганіні стоїть під деревом і, затиснувши скрипку під пахвою, хукає в замерзлі долоні; тиша, сніг). Приїхав тролейбус. Люди залишились. Усі вони на когось схожі. На кого завгодно, крім самих себе. Тихенько тануть і проростають травною й деревами.

Крізь
шеле-
стіння

листя
чую
кроки...

Привіт, незнайомче!

"2. КАТАКОМБИ НЕБА"

Краса мене не рятує,
Співчуття і час не лікують рани,
Мармурові плити здаються теплішими,
Ніж погляд дзеркала.
Час зав'язується у вузол,
І я бачу, як тече скло
І ростуть гори.
Беру пір'їну і йду на край світу —
Лоскотати Атланта.

Коли твоє чекання втратить
Звичне чуття часу,
Годинник стече на підлогу,
Продовживши справу Далі,
Постріл стане повільним,
Я буду себе малювати
Тендітною жінкою в сарі —
Відлунням минулих життів.

Повна порожнеча — це як?

Очі без погляду.

Бога за бороду

Схопиш навряд.

Голови в ряд.

Третій, нуль-п'ятий,

За слово роз'пятий.

В очах — переляк:

Повна порожнеча — це як?

Х-РЕСТИК

... і знову купа думок у важкій голові, і музика у вуХаХ, і червоний Хрестик на зап'ястку. навіщо Хрестик? це він мав би про щось нагадати... про що? може, про те, щоб я не забула врізати собі в цьому місці вени? фу, як банально... фі, як негарно... фе, як тупо... йя-йяй! тоді що? купити... щось купити... ні! комусь щось принести, комусь для чогось зателефонувати... ні... ні... та навіть, якщо "так"... кому? навіщо? червоний Хрестик, червоний Хрестик... внести чергову пожертву до червоного Хреста? Хм... навряд... піти до церкви? але знову — навіщо? навіщо люди Ходять до церкви? з ідеї — поговорити з богом... про життя... смішно... чи про смерть... іще смішніше. не можу ж я піти до церкви, щоб сміятися... червоний Хрестик...

а, може, це й не Хрестик зовсім? може, це якийсь "ікс"... ну то й що? Хіба зрозуміліше? ще одне невідоме — кепсько. м-да... тоді це точно якесь "Хе"... і тоді — нащо воно мені... плюнути й витерти! але...

... музика у вуХаХ... Хотіти, Хлопець, Хороше, Хист, Холст, Холодно, Ховати, Хризантеми, приХодити, приХисток, виХід, посоХ, пороХ.

Гріхометр зашкалило...
За лівим плечем уже гупала дискотека
й чулися п'яні голоси.

За правим хтось плавав.

Похорон душі.
Не плакали, не вбиралися у чорне,
Не завішували дзеркала у домі,
Не набирали телефонний номер священика.
Не сипали квітів на дорогу,
Не копали могили, не поїли землі горілкою.
Не пекли пирогів, не купували печива й цукерок,
Щоб заїдати ними чуже "царство небесне".

Просто дивилися одне одному у вічі.
І не бачили нічого, крім очей.

Дурні люди:
Розповідають одне одному
Про вічний спокій, про темні тонелі —
Зі світлом у кінці,

Захоплено й лякливо,
Хрестячись зліва направо.
Або справа наліво...
Широко розплющуючи очі,
Намагаються побачити
Любов
У чужій душі
І — сліпнуть...
Дивні люди:
Не знають,
Як воно — бути світлом,
До якого всі прагнуть.

ЧОРНО-БІЛИЙ ТРИПТИХ

I
У чорно-білому кіно показували веселку... Коли ніхто не бачить, можна заплющити очі і зробити кілька кроків навмання. Лише кілька — один, два, бо потім стає страшно... Від нічного страху добре захищає ковдра — це знають усі... Всі хочуть бути щасливими. Але щастя не може хотіти всіх одночасно.

II
У чорно-білому кіно показують веселку... Даю тобі часу від теплого ліжка до гарячої кави. Вимикаю телевизор і заплющую очі. А де моя кава? Що ти кажеш, любий? Що я кожного ранку перетворююся на маленьке ліниве стерво? Дякую за щирість, але не така вже я й маленька... То де кава? Я чекаю...

III
У чорно-білому кіно показували вевселку... В пустелі майже ніколи не буває дощу, і там ніколи не буває веселки, навіть чорно-білої... Нав'юченому верблюду, власне, все одно. Він звик до свого вповільненого життя в цьому філіалі пекла на землі. І він ніколи не дізнається, чому його стомлена безпристрасна фігура прикрашає сигаретні пачки — десь там, де веселка буває...

СТУПА З ВОДОЮ

I

Він за все своє життя багато разів бачив сліпий дощ, точніше, навіть не бачив, а дивився на нього. Звичайна собі вода, з підвищеним рівнем рН і домішками бозна яких винаходів хімічної науки. Бували й прості, "зрячі" дощі: вода промочувала його ноги, билася холодними краплями об чорну парасольку або капюшон куртки й похилені плечі, стікаючи на джинси й ті ж таки промочені вже ноги. Дощ досить часто ходив містом разом із ним. Саме завдяки ньому дощ міг заходити до магазинів і будинків; дощ часто бував у нього вдома.

II

Взимку дощ обростав білою вовною...

III

Він мав двох друзів. Із них трьох один був бабієм, один — свідомо нереалізованим музикантом, один мав повністю математичний склад розуму й філологічну душу; один хронічно не мав коханої дівчини, один хронічно мав, але різних, один також мав різних, але, зрештою, зупинився (ненадовго); один з них був сином кандидата у президенти, один не хотів нічого знати про свого батька, один відростив собі бороду, як у тата; двоє з них були євреями (різною мірою).

IV

На початку життя — все має бути прекрасним. У середині життя — все прекрасне. Наприкінці життя — все мало бути прекрасним. Нічого нового... Просто не було зайвим нагадати.

V

Миттеві маленькі веселки, народжувані стікаючими з листків краплями дощу! Не ріденькі неспівимі мокрі цятки — стіна сонячної води!!!

Але він за все своє життя багато разів дивився на сліпий дощ.

VI

Його життям керував розум. Цілком чоловічий, цілком логічний і безпристрасний. Механічно точний, як японський годинник на лівій руці. Математично вивірений, як

два плюс два — нуль.

Дощ — це вода.

VII

"Моя розумниця" — це:

- 1) собака, який приніс кинуту паличку;
- 2) комп'ютер, який нарешті спромігся виконати потрібну операцію;
- 3) свій варіант.

VIII

Він пив каву з прямокутної чашки й дуже мало їв.

Чималий шар пилу рівно вкривав собою підвіконня його кімнати й ті речі в ній, до яких він не відчував хоча б найменшої симпатії, або ж на які просто не звертав уваги, щоб врешті помітити їх абсолютну непотрібність і викинути геть. Часом друзі лишали на пилу сліди свого перебування: крихти, чайні калюжки, обгризені кулькові ручки, листки з недоведеними теоремами і недорозв'язаними задачами, відбитки вказівних пальців на моніторі комп'ютера.

Друзі — це добре.

IX

З дитинства він мав звичку мити за собою посуд. Вода з крану жодного разу не нагадала йому про дощ.

X

У вікно другого поверху, на якому він жив, ніколи ніхто, окрім дощу, не стукав.

Одного разу він прокинувся серед ночі від грому. Блакитно-електричний спалах блискавки пробився крізь опущені жалюзі, кинувши півсекундні тіні. Грім, стоячи на землі, пробивав кам'яними кулаками небо. Черепахи, призначені тримати на панцирях землю, поволі розповзалися в різні боки, кожна до свого моря (чи болота), а чорти

розмішували багнюку в найглибших калюжах міста і навіювали підступні думки синоптикам.

Вода прагнула злитися з людьми, тобто поволі розчинити їх у собі.

Відтоді він не боявся грози.

XI

Уміння плакати — дуже важливе для людини. А одного разу в дитинстві він бачив, як плакав собака.

XII

По вулиці йшов чоловік і водив перед собою тонким металевим ціпком; пильно, нікому крім нього не відомим посліпом вдивлявся у світ і саме тому міг як завгодно довго дивитися на сонце... єдине сонце, яке знала ця людина — було теплим.

XIII

Він стояв і дивився. Небо, ховаючи у собі тони води, як завжди, було над ним. Він мав два варіанти: подивитись на небо чи у нього. Обрав, звісно, третій — просто осягнути його (просто?).

XIV

Теоретично, на місці цих літер мав бути якийсь приблизно логічний кінець чи щось подібне. Практично на місці очікуваного кінця маємо ці літери. І нічого окрім...

Спочатку був Дощ, а Дощ у Бога був, і Бог був Дощ.

ШОП

Асортимент крамниці "Ной і сини" широкий:

калоші, плащі, парасолі, гумові чоботи,

надувні матраци й човни (моторні або на веслах)...

Для бажаних за каталогом можна замовити

свіжу оливкову гілочку...

А для постійних клієнтів — акція:
Розіграш захоплюючої сімейної морської мандрівки!
Не втрачайте свій шанс!

СТИХІЇ

I. Повітря.

Затремтіло голосом:
"Чу-у-у-є-є-є-еш!"
Надихалось моїм співом.
Пелюсток запах — де?
Завис межі віт високих.

II. Земля.

Не пускай, діво!
Народи мене краще взимку,
Щоб не так, як усім:
Виросла, зірвали...
Кому в жменю зеленого?

III. Вогонь.

До світла, до тепла —
Погрітися, осяяними бути;
Ловити з чужих очей
Оранжеві блискітки,
Щоб тільки попіл залишився.

IV. Вода.

Кому за течією?
Кому проти?
Пам'ятаючи,
що тільки один з нас

ходив нею.

СНІГ

Автобус колисав мене і навівав передзимові думки... Повз нас, заколисаних у його теплому череві пасажирів, пливли схоплені інеєм дерева, кущі, латки зораних до зими полів... дерева, кущі, схоплені інеєм латки полів... дерева, схоплені інеєм кущі, латки зораних полів...

Коли вмирає людина, янгол вириває з великої книги сторінку, на якій записана доля померлого. Усі ті листки він складає на купу. І от у кінці кожного року ця купа стає величезною, і Бог наказує позбавитися від того непотребу. А оскільки палити багаття на небі не можна (це бо виключне право пекла), то янголи рвуть листки з прожитими людськими долями на дрібні шматочки і скидають на землю...

На нас, заколисаних у теплому автобусному череві пасажирів, на схоплені інеєм дерева, кущі, латки зораних до зими полів... дерева, кущі, схоплені інеєм латки полів... дерева, схоплені інеєм кущі, латки зораних полів... на дахи будинків, крила птахів у польоті, широкі криси капелюхів і теплі плечі пальт, на довгі вії і носи... на все, що людське, на все, що боже...

Зупиніть, будь ласка, на перехресті!

ПИЛ НА ЧОБОТАХ

(пелюстки рози вітрів)

Була одна дорога — за обрій і наліво — щаслива. Обабіч було поле, і опудала підганяли вітер розіпнутими на хрестах сорочками; і якби в кожного з них було по дві ноги, вони, певно, затанцювали б. Але на кожного нога була одна, і поле одне (на всіх). На сухі плечі опудал сідали білі ворони, так, відпочити від життя, яке було нескінченною втечею, просто посидіти, висловити комусь своє "кар":

— Холодно сьогодні...

— Авжеж, не Африка. До речі — де в нас Південь?

— Та-а-а-м...

— То, може, вже полетимо?

— Та... може...

І летіли. Полею понад дорогою, яка здавалася втіленням нескінченності. Часом траплялися дороговкази. Спочатку: "Південь там"(стрілка прямо). Згодом: "Скоріше за все, Південь десь там"(стрілка так само). А потім: "Можливо, там Південь"(стрілки немає).

Вже й летіти набридло; може б, і завернути кудись. Але ж яка різниця, в якому напрямі летіти, якщо дорога — до обрію й наліво...

Переплутала годинник із компасом

І довго ходила по колу,

Доки не пробило

Опів на осінь.

Час іти далі...

У маленькому пісковому годинникові
міститься жменя піску.
Отже, час можна побачити, відчути,
потримати в руці.
У моїй жмені 15 хвилин.
Час у мене під ногами.
Кожним кроком
я переступаю через сотні днів.
А якщо бігти — це майже вічність.
Під водою — теж час.
Але його відділено від мене
Тонкою, невірною лінією прибою.
Він не для мене.
Але його теж можна відчути.
Це спогади, мрії, сни, хвилинні забуття.

На вершині Пластилінових гір
Ще не затоптані відбитки пальців Творця.

НАВЕРНЕННЯ
(коли діти були дітьми)

Слава богам нашим, маємо
справжню віру, яка не потребує
человічеських жертв.

Дерев'яний гном на дитячому майданчику схожий на язичницького ідола. На його капищі — червона гойдалка й виїжджена до блиску дитячими чобітьми залізна гірка. Йому в жертву приносять пластмасові лопатки, відерця й формочки, гумових зайчиків, машинки, паперових ляльок, палички від морозива й обгортки цукерок... Вівтар-пісочниця повна того добра. Там щодня розкошують жерці: у ритуальних підгузках і сандаликах, комбінезонах і панамках, вони розігрують дійства з життя свого бога, ворожать на піску і намагаються не звертати уваги на голоси матерів і бабусь-іновірок з лавки біля під'їзду. Пенсіонерки-місіонерки... Щодня вони проповідують жерцям. І на капищі дерев'яного гнома кожен знає їхню першу заповідь: "Не зроби!"

Жерці вірять і відають. Але з часом одкровення богів у шелестінні листя і цвіріньканні горобців над пісочницею стають їм усе незрозуміліші, а голоси іновірок з лавки — навпаки. І от, коли сонце вже потребує трохи менше часу, щоби досягнути промінням маківок голів жерців, вони, непомітно для самих себе, старішають і вмирають, перетворюючись на молодих носіїв іншої віри, але лише для того, щоби відродитися знов — у наступному поколінні жерців, так само приречених забути своїх богів.

ДОБА № 367

Ніч організувала серед зірок конкурс на право стати для людей сонцем. Вони по черзі стрибали з неба, встигаючи на льоту записувати в маленькі блокнотики всі загадані їм бажання.

День вмів добре починатися, але рідко користувався цим своїм умінням. Він любив спати, хоча знав, що це значно скорочує його життя. Поки день спав, замість нього працював ранок. Він дзеленчав будильниками, наступав спросоння на котів, варив каву, позіхав над сніданком і наївно сподівався на те, що всі годинники поспішають.

Коли прокинувся день, ранок уже десь подівся. День критично оцінив зроблене замість нього ранком, але вирішив, що, зрештою, все не так уже й погано. Жалкував лише, що давно не пив кави, і тому завтра вирішив прокинутись раніше. Потім почув, що люди,

хочуть його позбутися. Відходячи, день узяв листок паперу й написав: "Я був". Цього чомусь від нього вимагали.

Вечір терпіти не міг світла, будь-якого. І тому дуже сердився, коли його змушували вмикати ліхтарі на вулицях, або ще гірше — сидіти на кухні під абажуром і пити чай з білої кружки (абажурів і чаю він просто не любив, а біла кружка нагадувала про зиму, коли йому доводиться працювати вдвічі більше).

Ніч вигадала собі нову забавку: складати вітражі зі шматочків кольорових снів.

"З.ЛЮБЛЮЗИ"

Темно.

Не тицяй пальцем на Полярну зірку,

Йди собі на небо

Смішити двох білих ведмедів.

Привези кавунів і динь отим Чумацьким Шляхом —

І стане солодко.

Можеш накрутити хвоста кометі

Й розставити зорі так, щоб усі астрологи сказали:

"Буде щастя..."

Хочу бути для тебе.
Розчинила у ванні
два кілограми морської солі
й півпляшки піни.
З усього того я до тебе вийду...
Не вистачає дрібки піску з узбережжя Кіпру.

Жодного слова,
І я ледве тримаю себе в твоїх руках.

ПІСКОВИЙ ГОДИННИК

І

Ми тікали. Кудись або звідкись. Сонце не заходило третю добу, і коли мій годинник учетверте показав опів на дев'яту ранку, ми вже були на березі океану. Або на океані берега.

На камені сиділа чайка й співала рибі, що лежала перед нею, колискову. Риба не слухала, тому чайка її з'їла.

Може, небо — лише ковток блакитної кави з вершками і без цукру. Вода має в собі частинку неба, а небо має безліч частинок води.

У моїх карих очах завжди є щось від твоїх блакитних. Моя жіночність має щось від твоєї мужності.

Вода приймає всіх.

Не було ані пароплавів, ані вітрильників, взагалі будь-яких суден. Океан без напрямку. Або напрям без океану.

Не було вітру. Був він, але він не був вітром. Або вітер не був ним.

Чайка пильно дивилася на нас риб'ячими очима і шкрябала лівою лапкою камінь, на якому сиділа.

Може, сонце — то лише сонце.

II

Вершки повільно розчинилися у каві... Вона від того зблідла.

Від сонця ми ставали теплі й темніші, і ти вже здогадувався, що як тільки ми станемо настільки темні, що не будемо вирізнятися з-поміж людей з-за океану, на горизонті з'явиться корабель.

Поки був час, ми вчилися дивитися у воду. Через дві години вода навчилася дивитися на нас.

III

Вітрила були зелені у білу скісну смужку, як труси сусіда з третього поверху, коли він робить на балконі ранкову гімнастику з сигаретою в зубах; або як ватяний матрац на ліжку біля вікна у палаті номер 11 на шостому поверсі лікарні, у яку ми ніколи не потрапимо, бо там лікують виключно від синдрому нелюбові.

IV

Вітрила ближчали; люди на палубі робилися все більші й більші, і от вони стали настільки великі, що вода вже не могла їх витримати, і вони зійшли до нас на берег. Чайка злякалася й полетіла геть, я підняла камінець, який вона так довго шкрябала, на ньому був напис: "Чайка+Риба=Чайка", і з цим не погодитись було важко.

V

Ми втекли. Кудись. Звідкись. Дізналися, що дерево нашої світобудови — кокосова пальма; і те, що як би довго ми не ходили водою, все одно не залишиться жодного сліду. Тому зараз ми тримаємо біля своїх ніг землю.

А ліків від синдрому нелюбові досі не знайдено.

Небо висить на хмарах,
Вітер дощі колише,
У саморобних храмах
Натовп шукає тиші.
Янголи з мокрими крилами
Важко літають над містом.
Ти у небес вимолив
Щастя (для двох, звісно).
Я відчуваю силу,
Все, що без нас — маліє.
Я народжу тобі сина —
Ти полюбив Марію.

Ти і я.
Мовчки дивимось на темну стелю,
Без зірок, місяця
і навіть увімкненої лампочки.
Ми лежимо й чуємо,
Як на даху танцюють янголи.
Небесний степ не дає нам заснути...
Ми
вслухаємось у ритм і,
Довірившись Морзе, розрізняємо слова:
"От-че... наш... є-жи... є-си... на... не-бе-сех..."

Він ворожив їй по лініях долонь.
Коли мережива жіночої долі плутались —
Вдивлявся у мармурові жилки підлоги й стін
Або ж у зникаючу в темряві колію метро.
У глибині тунелю блимав червоний вогник.
— Ну, що там?
— Не знаю... темно.

Повітря між нами туге і простріляне поглядами...
Повітря між нами — модель "чорної дірки".
Повітря між нами наповне фальшивим золотим пилом,
Змахами дрібних пташиних крилець,
Запахами живої гарячої землі,
Які ледь-ледь пробиваються крізь шкаралупу асфальту...

Тобі ще є, чим дихати?

ЕПІСТОЛЯРНА ПРАКТИКА

(за настроєм Емми Андієвської)

...ніколи не писала листів з адресами — це був найвірніший спосіб відправити їх саме

тій людині, якій вони призначалися. Писала листи собі. На кожен отриманий лист не барилася писати відповідь і згодом відсилала за тією ж ненаписаною адресою.

Листи доходили не завжди, тому іноді доводилося писати відповіді по пам'яті, за клаптиками чернеток або ж узагалі починати зі слів: "Любий друже, давно не отримувала від тебе звісток. Чи не забув була про мене? Чи то знову завдячую твоїм довгим мовчанням роботі поштових голубів?"

Узимку листи ставали білішими й довшими: слів у них було мало, то були снігові послання. Навесні у кожен конверт додавала по жмutoчку трави чи квітів, а восени писала на ще не засохлих березових листочках, зшиваючи їх потім у такі маленькі жовті книжечки.

Одного разу поїхала з міста на кілька тижнів. То було нестерпно! Телеграфувала додому ледве не щогодини, турбувалася, чи не прийде у цей час якийсь лист... Приїхавши, побачила лише купу довгих, як макарони, телеграм, які поштар цілий місяць сумлінно підсовував під двері. Вони лежали на килимку й нагадували великий білий мурашник, у якому жили маленькі чорні літери. Хотіла їх перечитати, та тільки но взяла якусь із них у руки, літери всі до одної враз розбіглися. Досі часом знаходжу їх, уже дохлих, прибираючи у кімнаті раз на тиждень.

Здається, після того випадку з телеграмами листи й перестали надходити. У кімнаті тепер багато снігу, бо звичка купувати папір нікуди не поділася. А нещодавно почали турбувати духи ненаписаних листів: вночі вони шелестять своїми тонкими прозорими тілами, скриплять гусячими перами та кульковими ручками; одного разу навіть перекинули на килим пляшку чорнил.

От начебто і все. Певно, хотіла розповісти щось іще, але то вже наступного разу...

ЗВИЧКА ЖИТИ

(3/4, Am)

"Самотній натовп"

(назва культурологічної
праці Рімена).

Самый звонкий крик — тишина,
самый яркий свет — ночь...

За дверима тихо. Так і повинно бути. Тиша дозволяє відчувати кожного з тих, хто зараз мовчить за цими дверима. Відчувати напружено-безсилі погляди кількох тисяч людей, які зранку, як завжди, зібралися біля мого дому. Чекають... А це? що? Десь аж там, за рогом, до якого розтяглися люди, творить свій варіант тиші духовий оркестр. Осінній павучок плете у хрипкому горлі труби липке мереживо. На що він сподівається? Поснідати якою-небудь напівмертвою комашкою, що ледве відігрілася під ранковими променями вже майже зимового сонця? Чи відірватися від мідних стін з першими ж нотами крику, миттєво перетворивши своє не надто хитре плетиво у справжній міжсезонний павуколіт?

Десь за високими дахами, крізь тонкі чорні ієрогліфи телевізійних антен сходить сонце, поволі, наче навмисне розтягуючи кожну мить. Розчиняє свої червоно-золоті кольори у блідому блакитному, від чого він чомусь стає тільки яскравішим.

Немає нічого гучнішого за думки у власній голові — це моя тиша, ніким і нічим не порушена; вона розростається, займаючи вже майже всю кімнату, і поширюється далі на мій формально обмежений стінами життєвий простір. Коли він заповниться вщерть, тиша почне густішати й поступово набуде кольору.

Люди за дверима стають усе відчутніші. Майже дев'ята... Саме час збиратися. Такий звичний джинсовий ритуал з елементами самотнього лондонського чаювання.

Ще трохи почекати. Доки відчуття стане невідворотно-захоплюючим. Ще трохи. Доки неможливо буде відступити, зробити щось не так, як завжди, порушити заведений порядок хоча б у найменшій дрібниці: довжині або напрямі кроку, глибині або ритмічності вдиху й видиху... Один. Два. Три. Двері відчиняються рвучко, за чверть секунди до того, як я до них торкаюся, самі собою, ніби звільняючись від величезної напруги. Один. Два. Три. Останній проблеск думки про втечу. Виходжу на вулицю. Тисячі поглядів пробиваються крізь мене у відчинені двері до кімнат, нишпорять по кутках, наче сподіваються знайти десь там таємну причину свого щоденного кількогадинного очікування, наче у мене під ліжком заховано якийсь секретний вимикач, яким можна миттєво змінити цей незрозумілий навіть для мене ритуал.

Я спускаюся сходами й опиняюся за кілька метрів від цього дивного "самотнього натовпу". Охоронці тиші? Відчуваю, що ні.

Мовчазний акомпонемент... До-ля: виходити вранці з дому й бачити ті самі тисячі очей; не мати змоги дізнатися, що вони від мене хочуть, але цілком освідомлювати, що так повинно бути, що це якась закономірність, що усе відбувається за одвічною системою "причина-наслідок". Мовчання, напружено-сі-ре-діез... Кода.

Чую, як за моєю спиною зачинилися двері. Ці люди знову нічого не знайшли, я не сумнівалася, що буде так. Я не підійду до них, я не віддам їм свою тишу. Хоча вони вже

не лякають мене, як тоді, коли я вперше побачила їх за своїм вікном. Я майже звикла. Змирилася. Так людина спочатку бореться з пронизливим холодом, а потім заспокоюється й засинає, замерзаючи...

Йду від них... Знаю, що ніхто за мною не поженеться — вони будуть вичікувати, мовчки, скільки буде потрібно. Що ж їм, врешті, треба...

В небі висіло вилиняле сонце. На цій вулиці завжди тихо. Здавалося б — три кроки від центру міста, від нервового гуркоту швидкості й кількості... Людей біля мого дому вже немає — розійшлися, розчинилися у галасі прилеглих вулиць. Йду за ними...

Дивно, що я ніколи не зустрічала жодного з них десь-інде. Магазины, кав'ярні, базари, трамваї, тролейбуси, кіно, кабінети, приймальні і вбиральні... Ніде. Хоча іноді чиєсь обличчя видається мені знайомим, але, придивляючись, я знаходжу все більше незнайомих рис. Так, ніби поза Тим натовпом людина є іншою. Ніби всі вони разом становлять якусь анатомічно-духовну єдність...

Сонце перепливає небом пунктирний розділ половини дня... Наливається, просвічує соком через тонку шкіру і замість того, щоб луснути, завалюється за найближчу багатоповерхівку.

Дорога до мого дому чомусь мокра. Та ж за цілий день навіть натяку на дощ не було... Певно, поливальні машини полювали на пил, ледве встигли до закриття сезону... Чи, може, до мого дому вже ходять на уклін якісь мовчазні паломники, рясно зрошуючи асфальт катарсичними сльозами прощення усіх балакучих та спокути власновимовленого слова... Поливальні машини, поливальні машини...

Кожен крок, щораз ближчий до будинку, видається важчим. Наче я не йду, а рухаю своїми ногами Землю, неймовірним фізичним зусиллям наближаючи до себе дім. Щось не так. Зупиняюсь перед сходами. На вікні сидить сірий кіт (саме кіт, а не кішка — бо має виразно чоловічий вираз морди), у кімнаті горить світло. У мене ніколи не було кота. Світло в моєму домі було від початку історії, але ж...

Збігаю сходами нагору, від(к)риваю незамкнені двері, ступаю в дім... і спиняюся на порозі. Безсила. Тиха. Я чую, як зістрибнув з підвіконня на килим кіт. За мить він уже третє свій сірим хутром об мої ноги. Сідаю, прямо тут, на підлогу біля дверей, беру на руки кота і загортаю його по самі вуса у свій теплий светр.

Я знаю, що він зараз там, у кімнаті... ходить, обійнявши себе за плечі. Час від часу поправляє волосся, не тому, що того потребує зачіска, а тому, що нервує. З тієї самої причини по черзі пильно вивчає то візерунки на килимі, то цяточки й квітки на шпалерах, то родимку на безіменному пальці лівої руки. Знаю, що маю почати перша.

Господиня дому, сидячи біля порогу, із закутаним у светр незнайомим мурким котом:

— Я тебе не чекала... сьогодні... та й узагалі... Не думала, що ти колись повернешся. Навіть встигла забути, що колись було інакше, без самоти... знаєш, із цим можна жити,

згодом утворюється такий собі симбіоз: воно жере твої спогади, мрії, живиться твоїми почуттями, а ти натомість отримуєш безболісне механічне існування... А останнім часом...

Гість, якого не хочеться називати гостем, з кімнати:

— Я теж забув... Ні — піддався тиші... Знаєш, це так дивно — відчувати її у власній голові... та я, власне, не про те... ти завела кішку?

— Це кіт.

— Кіт... А звати його як?

— ... кіт... Тихоном... звати... Тишко...

Пауза для думок обох співрозмовників.

— Я прийшов зранку, а двері відчинені... тебе не було... я так давно не був у цьому домі... здається, новий замок... ти дуже розгублена... кіт дряпався у двері...

— Розгублена, загублена, погублена, втрачена...

— Не кажи так.

Ще одна пауза (трохи довша). Кіт фуркає від довгої шерстинки светра, яка потрапила йому до носа.

— Знаєш, я б, може, й не прийшов, якби... якби не вони... вони щось хочуть, ні — вони вимагають! Якби я сьогодні не втік був до тебе, то певно, вже не зміг би з цим нічого вдіяти... Спочатку це був жах: щовечора, за годинником, приходять... їх тисячі... я

повертаюся з роботи, а вони стоять. Потім якось звук, не знаю, майже рідні якісь зробилися... дивно... Вибач, не треба було мені про це...

— Та нічого... Знаєш, чомусь спало на думку, що я дуже чудна істота — починаю відчувати сум за кимось саме в той момент, коли розлука вже минула...

— Я пам'ятаю.

Ще одна пауза — найдовша (для появи гостя з кімнати, відсторонення кота та ін.; ^)

*

За дверима тихо. Так і повинно бути. Ранкова тиша дозволяє особливо яскраво відчутти, як тобі дошкуляє котяче нявчання під дверима; і як не хочеться вилазити з ліжка; і як нестерпно далі чути ці поклики природи.

Сонце, відлежавши відведене йому години за багатоповерхівкою, вже зробило обов'язкову ранкову пробіжку на схід і попливло своїм звичайним чином (чи то, пак — небом).

Кіт не припиняє психічної атаки. Нарешті спромагаюся встати й випустити його на порожню вже майже не ранкову вулицю.

— І чого ти цю тварюку Тишком назвала? Була б кішка, можна було б Сиреною чи ще як... А кота — ну хіба що Клаксоном!

— То нехай буде Клаксон Тихонович... Стривай...ти чуєш?

— Що саме? Котяче ім'я та по-батькові? Ти ще прізвище йому вигадай...

— Та ні... Чуєш... на вулиці... оркестр грає...